

Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2023–2026

Aktualizace č. 2

Zpracovatelé:

Krajský úřad Středočeského kraje

Mgr. Kateřina Pešatová,
vedoucí Odboru kultury a památkové péče

Mgr. Dagmar Fialová,
vedoucí oddělení cestovního ruchu a koncepcí
Odboru kultury a památkové péče

**Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace**

Mgr. Roman Hájek,
ředitel Středočeské krajské knihovny v Kladně
PhDr. Radek Liška,
Krajské knihovnické centrum

V Praze, dne 31. 10. 2022

Aktualizováno ke dni 27.11.2023

Obsah

Pojmy a zkratky	4
Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2023–2026 ...	5
1. Úvod	5
2. Návaznost na Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2019–2022	6
2.1. Regiony – území pro plnění regionálních funkcí	6
2.2. Struktura služeb poskytovaných v rámci plnění regionálních funkcí	6
2.3. Centrální tvorba výměnného fondu a decentralizovaná distribuce výměnných souborů	6
2.4. Financování z prostředků rozpočtu Středočeského kraje	6
3. Celostátní koncepce rozvoje knihoven a cíle regionálních funkcí ve Středočeském kraji	8
3.1. Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030	8
3.2. Cíle regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji	9
4. Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji	11
4.1. Systém knihoven	11
4.2. Územní členění a knihovny pro výkon regionálních funkcí	11
4.3. Počet regionů a pověřených knihoven	13
5. Předmět činnosti	14
5.1. Druh, cíl a charakteristika poskytovaných služeb	14
5.1.1. Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost	14
5.1.2. Statistika knihovnických činností	15
5.1.3. Vzdělávání, semináře a porady	15
5.1.4. Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa	15
5.1.5. Pomoc při revizi a aktualizaci kmenového knihovního fondu obsluhovaných knihoven¹⁷	
5.1.6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)	17
5.1.7. Automatizace knihovních procesů	17
6. Financování regionálních funkcí	19
6.1. Náklady poskytovaných služeb	19

6.1.1.	Nákup dokumentů do výměnného fondu	19
6.1.2.	Mzdové náklady.....	19
6.1.3.	Ostatní náklady.....	21
6.1.4.	Projekt Bookstart – S knihou do života.....	21
6.1.5.	Rekapitulace nákladů.....	22
6.1.6.	Investiční účelové prostředky	23
6.2.	Dotace z rozpočtu Středočeského kraje.....	23
6.3.	Další zdroje financování.....	25
7.	Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF.....	26
8.	Kontrola a hodnocení	28
8.1.	Kontrola.....	28
8.1.1.	Věcná	28
8.1.2.	Finanční.....	28
8.2.	Hodnocení.....	28
9.	Středočeský Kramerius	29
10.	Časopis Čtenář	30
11.	Bookstart – S knížkou do života	32
	Příloha č. 2: Dotace na RF 2006–2022.....	36

Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2023–2026 byla schválena usnesením č. 032-19/2022/ZK Zastupitelstva Středočeského kraje ze dne 31.10.2022.

Aktualizace č. 1 Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2023–2026 byla schválena usnesením č. 039-26/2023/ZK Zastupitelstva Středočeského kraje ze dne 26.6.2023.

Aktualizace č. 2 Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2023–2026 byla schválena usnesením č. 041-29/2023/ZK Zastupitelstva Středočeského kraje ze dne 27.11.2023.

Pojmy a zkratky

krajská knihovna – knihovna zřizovaná příslušným orgánem kraje

krajské knihovnické centrum (KKC) – oddělení Středočeské vědecké knihovny v Kladně, p. o., které na základě organizačního řádu zajišťuje výkon regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji

neprofesionální knihovna – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně

obsluhovaná knihovna – základní knihovna, která je na základě smlouvy s krajskou nebo pověřenou knihovnou příjemcem služeb v rámci plnění regionálních funkcí

pověřená knihovna (PK) – základní knihovna, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v určitém regionu

profesionální knihovna – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka vyšším než 15 hodin týdně

regionální funkce (RF) – soubor služeb poskytovaných krajskou a pověřenými knihovnami základním (obsluhovaným) knihovnám v kraji

výměnný fond (VF) – soubor knihovních dokumentů, které jsou zapůjčovány krajskou a pověřenými knihovnami obsluhovaným knihovnám

základní knihovna – knihovna zřizovaná příslušným orgánem obce, případně jiným subjektem

veřejné knihovnické a informační služby (VKIS) – jsou souhrnným názvem pro služby poskytované veřejnými knihovnami a jsou definovány v Knihovním zákoně

projekt Bookstart – S knihou do života (projekt Bookstart)

Centrální adresář knihoven a informačních institucí v ČR (CADR)

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS)

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP ČR)

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace (SVK v Kladně)

Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2023–2026

1. Úvod

Regionální funkce knihoven vycházejí z tradice českého knihovnictví, pro něž je již od vydání Zákona o veřejných knihovnách obecních v roce 1919 typická hustá síť knihoven zřizovaných za účelem „doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva“. V moderním pojetí vymezuje regionální funkce zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen „knihovní zákon“), v němž jsou definovány takto:

„Regionálními funkcemi se rozumí funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.“ (§ 2, písm. h)

V knihovním zákoně je také vymezena zodpovědnost za plnění regionálních funkcí:

„Krajská knihovna plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji. Smlouva o přenesení regionálních funkcí na vybrané základní knihovny musí mít písemnou formu. Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu.“ (§ 11, odst. 3)

S cílem dostát zákonným povinnostem v oblasti plnění regionálních funkcí knihoven zpracovala Středočeská vědecká knihovna v Kladně (dále též „SVK v Kladně“) tuto Koncepci regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2023–2026. Navazuje v ní na předchozí praxi plnění regionálních funkcí ve Středočeském kraji, zohledňuje aktuální podmínky a přihlíží k celostátním zkušenostem a trendům. Při jejím zpracování byly jako výchozí použity především tyto materiály:

- Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2019–2022;
- SWOT analýza současného stavu regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji (viz příloha č. 1);
- [Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030;](#)
- [Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky;](#)

2. Návaznost na Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2019–2022

2.1. Regiony – území pro plnění regionálních funkcí

Rozdělení Středočeského kraje pro plnění regionálních funkcí bude nadále vycházet z koncepce z roku 2005 a v návaznosti i z koncepce platné pro roky 2019–2022: pět regionů, v nichž plnění regionálních funkcí zajišťují SVK v Kladně (krajská knihovna) a čtyři základní (pověřené) knihovny – viz kapitola 4 Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji.

Středočeský kraj je krajem s největším počtem obcí v ČR – více jak 18 % - tedy téměř pětina všech obcí ČR.

2.2. Struktura služeb poskytovaných v rámci plnění regionálních funkcí

Struktura služeb odpovídá standardům uvedeným v Metodickém pokynu Ministerstva kultury – viz kapitola 5 Předmět činnosti.

2.3. Centrální tvorba výměnného fondu a decentralizovaná distribuce výměnných souborů

I nadále bude v této koncepci zachována centrální akvizice, tedy nákup dokumentů do výměnného fondu. Zajišťovat ji bude krajská knihovna na základě předem vypracovaného seznamu (KKC), v případě potřeby ve spolupráci s pověřenými knihovnami. Dokumenty i nadále zůstanou ve vlastnictví Středočeského kraje. Distribuci dokumentů formou výměnných souborů budou ve svých regionech provádět krajská a pověřené knihovny – viz bod 5.1.4 Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa.

Tento způsob se ukázal jako velmi efektivní, neboť při hromadné akvizici dochází k úspoře pracovních sil a je možné využívat výhodných rabatů ze strany dodavatelů, které v roce 2021 v průměru činily **31,77 %**.

Výměnný fond SK tvoří jeden celek, který je umístěn na pěti místech, v sídlech krajské a pověřených knihoven. Zpracování, evidence i správa je prováděna automatizovanými knihovními systémy krajské a pověřených knihoven. Správa fondu zahrnuje také jeho revizi a průběžnou aktualizaci (tedy kromě doplňování také vyřazování dokumentů).

Stávající systém neumožňuje zapojení jiných finančních zdrojů při tvorbě výměnného fondu Středočeského kraje.

2.4. Financování z prostředků rozpočtu Středočeského kraje

Financování regionálních funkcí bude i nadále zabezpečeno z rozpočtu Středočeského kraje, tak jak to odpovídá ustanovení knihovního zákona a jak tomu bylo také v předchozích koncepcích RF. Ve výši dotace by měly být zohledněny současné potřeby knihoven a možnosti Středočeského kraje.

I pro tuto koncepci je počítáno se zachováním stávající struktury financování výkonu RF: dotace pro pověřené knihovny, dotace pro centrální funkci, dotace na výměnný fond, investiční

účelové dotace, dotace pro obce zřizující knihovny ze Středočeského fondu kultury a obnovy památek.

Vývoj financování regionálních funkcí za období 2012–2022 (v tis. Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dotace pro pověřené knihovny	5 000	5 436	5 620	5 771	6 091	7 454	8 335	8 544	9 804	10 179	10 388
Provozní příspěvek pro centrální funkci	2 500	1 564	1 750	1 799	2 009	2 362	2 565	2 565	2 565	2 565	2 565
Provozní příspěvek na výměnný fond	0	3 000	2 630	2 630	2 630	2 800	2 800	2 900	2 981	2 950	2 950
Dotační program pro obce	2 426	0	1 130	878	900	891	1 500	1 000	1 000	1 525	2 000
Provozní příspěvek na časopis Čtenář	0	0	0	0	0	0	0	1 473	1 541	1 604	1 020
Dotace MK ČR na časopis Čtenář	0	0	0	0	0	0	0	250	250	350	350
Celkem	9 926	10 000	11 130	11 078	11 630	13 507	15 200	16 732	18 141	19 173	19 273

Vývoj přidělených dotací za období 2006–2022 viz příloha č. 2.

3. Celostátní koncepce rozvoje knihoven a cíle regionálních funkcí ve Středočeském kraji

3.1. Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030

Již podtitul této koncepce: **Knihovny – pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury** naznačuje, jaké jsou její cíle a směřování knihoven a jejich nezastupitelná role ve společnosti.

Knihovny jsou demokratickou platformou veřejného dialogu a participace občanů; jsou nedílnou součástí sociální infrastruktury, která posiluje soudržnost komunit. Významně podporují vědeckou práci, inovace, formální i neformální vzdělávání a mají zásadní a nezastupitelnou roli v procesu celoživotního učení. Jsou klíčovými kulturními institucemi v obcích, městech či regionech, kde nejen zajišťují rovný přístup ke kulturnímu dědictví národa i celé civilizace, ale rovněž inspirují a podporují rozvoj současné kultury a umění. Ve všech těchto rolích se již dnes knihovny výrazně podílejí na udržitelném rozvoji České republiky a činí tak navíc s mimořádnou ekonomickou efektivností. Světové i české výzkumy ukazují, že veřejné prostředky vynaložené na činnost knihoven mají návratnost v řádu stovek procent.

Samotná koncepce je rozdělena na základní tři pilíře:

- Knihovny jako pilíře občanské společnosti a přirozená centra komunit

V rámci pilíře I. budou podporovány aktivity, směřující k rozvoji potenciálu knihoven jako komunitních center včetně adekvátního prostorového, technologického a materiálního zázemí a personálního zajištění.

- Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce

V rámci pilíře II. budou podporovány aktivity k posílení vzdělávací funkce knihoven a kooperace knihoven se školami.

- Knihovny jako správci kulturního a znalostního bohatství

V rámci pilíře III. budou podporovány aktivity, které umožňují zprostředkování kulturního a vědeckého bohatství v analogové i digitální podobě všem uživatelům.

Oblast regionálních funkcí je zmiňována ve všech třech těchto pilířích jako důležitý činitel jejího naplňování:

- Pro knihovny v malých obcích je mimořádně důležitá podpora regionálních funkcí knihoven, kterou financují kraje a zajišťují krajské knihovny prostřednictvím pověřených knihoven.

- Výměnné fondy jsou důležitým a efektivním nástrojem podpory a aktualizace knihovních fondů v malých obcích.
- Podpora komunitních aktivit byla zahrnuta do standardu pro výkon regionálních funkcí knihoven.
- Knihovny systematicky rozvíjejí své kompetence v oblasti neformálního občanského a celoživotního vzdělávání uživatelů. Tomu přizpůsobují nejen personalistiku, ale i profesní vzdělávání. Národní knihovna ČR, krajské knihovny a knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí tomuto procesu poskytují metodickou a jinou podporu směřovanou ke všem typům knihoven.
- Stabilizovat finanční a personální zajištění výkonu regionálních funkcí a motivovat obce v péči o knihovnu, motivovat kraje, kde podpora knihoven dlouhodobě stagnuje.
- Rozšířit a zefektivnit vytváření a cirkulaci výměnných souborů knih a dalších dokumentů v rámci regionu.
- Podporovat profesní vzdělávání knihovníků dotačními programy MK (VISK 2, K21) a dalších ústředních orgánů státní správy, prostřednictvím krajů a obcí realizovat vzdělávání v rámci regionálních funkcí knihoven.
- Zajišťovat vzdělávání metodiků krajských a pověřených knihoven mj. v oblasti metod a cílů komunitně fungujících knihoven.

3.2. Cíle regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji

V návaznosti na tuto celostátní koncepci jsou definovány i cíle regionálních funkcí pro Středočeský kraj:

- Zajistit dostupnost a rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb občanům Středočeského kraje, a vyrovnávat tak rozdíly v úrovni poskytování těchto služeb obyvatelům měst a malých obcí s přihlédnutím k jejich specifikům.
- Zajistit kvalitu a kontinuitu veřejných knihovnických a informačních služeb s přihlédnutím k informačním potřebám uživatelů.
- Odstranit nežádoucí rozdíly v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb oproti jiným krajům.
- Zajistit účelnou dělbu práce a koordinaci odborných činností v rámci Středočeského kraje.
- Zajistit stabilní a dostatečné financování výkonu regionálních funkcí, zajistit efektivní využití přidělených finančních prostředků.
- Vytvářet kvalitní a žánrově pestrý výměnný fond, zajistit jeho ochranu a správu a jeho distribuci prostřednictvím výměnných souborů do obecních knihoven ve Středočeském kraji.

- Zvyšovat a udržet odborný standard služeb v knihovnách ve všech regionech Středočeského kraje.
- Zajistit možnosti a podmínky pro kvalifikační růst pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání).
- Zlepšit prezentace knihoven a jejich služeb.
- Podporovat využívání a provoz regionálních automatizovaných systémů.
- Podporovat knihovny jako přirozená centra občanského a komunitního života.
- Zaměřit se na práci s aktivními knihovnami.
- Pomáhat rozvíjet spolupráci mezi knihovnami a školami.
- Podporovat rozvoj spolupráce s Místními akčními skupinami.
- Podporovat využívání dobrovolníků v knihovnách.
- Podporovat knihovny v zapojení do centrálního portálu knihoven knihovny.cz.
- Motivovat knihovny k aktivnímu zapojení do systému odvozu výměnných souborů.
- Podporovat knihovny v zapojení do projektu Bookstart: S knížkou do života.

4. Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji

4.1. Systém knihoven

Systém knihoven ve Středočeském kraji tvoří **SVK v Kladně**, zřizovaná Středočeským krajem (krajská knihovna), **základní knihovny** zřizované příslušnými orgány obcí a **speciální knihovny** (muzejní, vysokoškolské, vojenské, lékařské aj.).

Pro účely statistické i z důvodu rozšíření informovanosti veřejnosti o knihovnách Středočeského kraje byla zřízena mapová aplikace **Knihovny** v rámci **Mapového portálu Středočeského kraje**. Její aktualizaci zajišťuje Středočeská vědecká knihovna Kladno.

Pro výkon regionálních funkcí se dále používá toto členění knihoven:

- **Pověřená knihovna** – základní knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v rozsahu a na území smlouvou vymezeném. Součástí této smlouvy je jmenovitý seznam obsluhovaných knihoven.
- **Obsluhovaná knihovna** – základní knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která uzavřela s krajskou nebo pověřenou knihovnou smlouvu o poskytování regionálních služeb, v níž je označena jako jejich příjemce.
- **Neprofesionální knihovna** – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně.
- **Profesionální knihovna** – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka (knihovníků) vyšším než 15 hodin týdně.

Příjemci služeb v rámci regionálních funkcí (obsluhované knihovny) jsou základní profesionální a neprofesionální knihovny provozované příslušnými orgány obcí na území Středočeského kraje. Základní podmínkou je, aby obsluhovaná knihovna byla zapsaná v evidenci Ministerstva kultury a měla uzavřenou smlouvu s krajskou nebo pověřenou knihovnou. Další podmínky jsou uvedeny v kapitole 7 Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF.

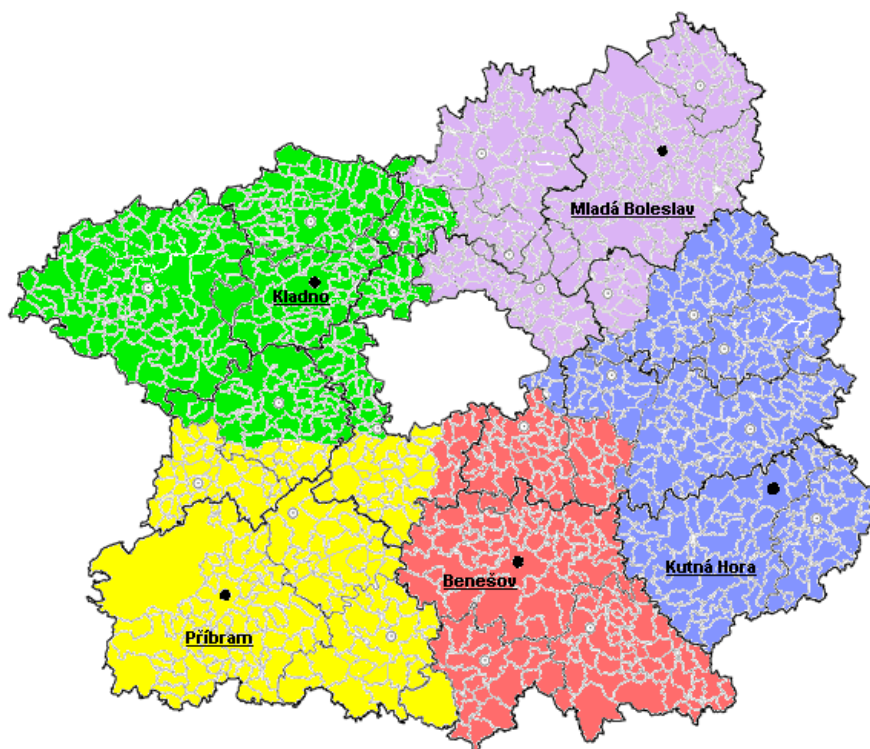
Ke dni 1. 1. 2023 působilo ve Středočeském kraji 797 obsluhovaných knihoven, 1 krajská, 4 pověřené, 103 profesionálních, 689 neprofesionálních.

4.2. Územní členění a knihovny pro výkon regionálních funkcí

Regionální funkce v rozsahu celého Středočeského kraje vykonává centrálně **SVK v Kladně**. Typicky se jedná o nákup dokumentů do výměnného fondu, vzdělávání knihovníků, krajskou statistiku knihovnických činností aj.

Pro výkon dalších regionálních funkcí a zajištění služeb přímo obsluhovaným knihovnám je Středočeský kraj rozčleněn na pět regionů: **Benešov, Kladno, Kutná Hora, Mladá Boleslav a Příbram**. Regionální funkce v těchto regionech vykonávají:

- **Středočeská vědecká knihovna v Kladně, p. o.**, pro region Kladno,
- **Městská knihovna Benešov** – pověřená knihovna pro region Benešov,
- **Městská knihovna Kutná Hora** – pověřená knihovna pro region Kutná Hora,
- **Knihovna města Mladá Boleslav** – pověřená knihovna pro region Mladá Boleslav,
- **Knihovna Jana Drdy Příbram** – pověřená knihovna pro region Příbram.

Přehled knihoven v regionech (stav k 1. 1. 2023)

Region	Knihovna zajišťující výkon RF	Obsluhovaných knihoven
Benešov	Městská knihovna Benešov	111
Kladno	SVK v Kladně	180
Kutná Hora	Městská knihovna Kutná Hora	202
Mladá Boleslav	Knihovna města Mladá Boleslav	143
Příbram	Knihovna Jana Drdy Příbram	161
Celkem		797*

*Celkový počet knihoven 797 (792 obsluhovaných, 4 pověřené knihovny, 1 krajská knihovna)

SVK v Kladně vykonává regionální funkce týkající se území celého Středočeského kraje (centrální funkce) a regionální funkce v regionu Kladno na základě své zřizovací listiny a organizačního řádu. Organizačním útvarem zajišťujícím výkon regionálních funkcí je oddělení Krajské knihovnické centrum (dále jen „KKC“).

Pověřené knihovny vykonávají regionální funkce v příslušných regionech na základě smlouvy o přenesení výkonu regionálních funkcí uzavřené se SVK v Kladně.

4.3. Počet regionů a pověřených knihoven

Počet pěti regionů a pověřených knihoven byl ustanoven v koncepci z roku 2005, je tedy platný od počátku roku 2006. Toto územní členění převzaly i koncepce následující. Díky velikosti jednotlivých regionů takto nastaveného územního uspořádání Středočeského kraje pro účely RF se Středočeský kraj stal atypickým oproti jiným krajům, což dokládají mimo jiné následující ukazatele:

Ukazatel	Hodnota ukazatele k 1. 1. 2023	
	Za Středočeský kraj (2022)	Průměr za celou ČR (2021) ¹
Počet obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou a krajskou knihovnu	159,4	62,1
Počet obsluhovaných knihoven na jeden pracovní úvazek	35,8	26,4

Malý počet regionů je výhodný ve vztahu Středočeský kraj – krajská knihovna, pověřené knihovny – obsluhované knihovny, neboť umožňuje účinnou komunikaci a efektivní využití prostředků. Méně výhodný je však ve vztahu krajská knihovna, respektive pověřené knihovna – obsluhované knihovny, neboť ve velkých regionech a při velkém počtu obsluhovaných knihoven je naopak komunikace obtížnější, zvyšují se nároky na metodickou práci a dochází také k větší závislosti na centru.

¹ K datu aktualizace č. 2 Koncepce nebyla známa data za celou ČR za rok 2022.

5. Předmět činnosti

5.1. Druh, cíl a charakteristika poskytovaných služeb

Rozdělení činností vykonávaných krajskou a pověřenými knihovnami vychází ze Standardu regionálních funkcí uvedeného v Metodickém pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Do specifikace jednotlivých činností se promítají aktuální potřeby, vyplývající z Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030, a z cílů regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji (viz kapitola 3).

5.1.1. Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost

Cíl: podpora zajištění kvalitních knihovnických a informačních služeb v knihovnách Středočeského kraje.

Charakteristika činností:

- a) poskytování odborných konzultací (ústních, telefonických, písemných) ze všech oblastí knihovnické a informační činnosti, provozu knihovny a podpůrných činností;
- b) praktická pomoc při řešení odborných problémů (koncepce knihovny, legislativa, statistika, meziknihovní služby, elektronické informační zdroje, internet, souborné katalogy, bibliografická a rešeršní činnost aj.);
- c) pomoc zřizovatelům neprofesionálních knihoven při zpracování projektů předkládaných do výběrových řízení vyhlašovaných např. Ministerstvem kultury ČR;
- d) metodické instrukce nebo informace zveřejněné na webové stránce krajské a pověřené knihovny;
- e) vedení a aktualizování informací určených obsluhovaným knihovnám a vystavených na webových stránkách SVK v Kladně v oddíle Pro knihovny;
- f) aktualizování adresáře knihoven Středočeského kraje v Centrálním adresáři knihoven a informačních institucí v ČR (dále jen „CADR“) v součinnosti s pověřenými knihovnami a dalšími knihovnami v kraji;
- g) zapojení všech knihoven v kraji do CADRu a v návaznosti také do adresáře portálu Knihovny.cz;
- h) zapojení profesionálních knihoven do katalogu v rámci portálu Knihovny.cz;
- i) metodické návštěvy pravidelné – minimálně 2x ročně v každé obsluhované knihovně (např. při předávání výměnných souborů), na vyžádání nebo při vzdělávacích akcích, poradách apod.;
- j) vydávání internetového občasníku Mezi námi, který je určen především malým knihovnám;
- k) zpracování plánu a rozboru činnosti za příslušný rok, výroční zprávy aj.

5.1.2. Statistika knihovnických činností

Cíl: shromáždění, zpracování a vyhodnocení statistických údajů o výsledcích činnosti obsluhovaných knihoven ve Středočeském kraji za příslušné období.

Charakteristika činností:

- a) metodická i praktická pomoc obsluhovaným knihovnám ve Středočeském kraji při zpracování statistických výkazů;
- b) informování obsluhovaných knihoven o změnách ve statistických výkazech;
- c) shromáždění statistických výkazů z jednotlivých základních knihoven, kontrola dat obsažených v těchto výkazech a následné zpracování (uložení do databáze NIPOS, sumarizace, analýza apod.) a vyhodnocení;
- d) využití výsledků statistického šetření.

5.1.3. Vzdělávání, semináře a porady

Cíl: podpora zajištění celoživotního vzdělávání pracovníků obsluhovaných knihoven Středočeského kraje.

Vzdělávací aktivity zajišťující nabídku odborného vzdělávání v minimálním rozsahu 48 hodin všem knihovníkům profesionálních a v rozsahu 8 hodin všem knihovníkům neprofesionálních knihoven v kraji. Objem vzdělávacích akcí pro pracovníky specializovaných knihoven není specifikován.

Charakteristika činností:

- a) semináře, přednášky a další tematicky zaměřené vzdělávací akce;
- b) kvalifikační kurz Knihovnického minima nebo jiné kvalifikační či rekvalifikační kurzy určené pracovníkům knihoven bez odborného vzdělání či začínajícím novým pracovníkům;
- c) kurzy počítačové gramotnosti;
- d) vypracovávání projektů k získání grantů na vzdělávací akce, zvláště z programu VISK Ministerstva kultury ČR;
- e) porady zástupců krajské knihovny a pověřených knihoven – 4 x ročně;
- f) porady knihovníků obsluhovaných neprofesionálních knihoven – 2 x ročně;
- g) porady knihovníků obsluhovaných profesionálních knihoven – 2 x ročně;
- h) vzdělávací akce budou probíhat prezenční i online formou, s tím že preferována bude online forma.

5.1.4. Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa

Cíl: budování kvalitního, aktuálního a odborně zpracovaného výměnného fondu a jeho efektivního využití v obsluhovaných knihovnách Středočeského kraje.

Knihy nakoupené do výměnného fondu z finančních prostředků Středočeského kraje jsou majetkem Středočeského kraje. Akvizici zajišťuje centrálně krajská knihovna (KKC) v součinnosti s pověřenými knihovnami. Efektivní způsob nákupu a rychlé zpracování dodaných knih umožňují, aby se nové přírůstky dostaly co nejdříve do obsluhovaných knihoven.

Knihy jsou zpracovávány v automatizovaných systémech krajské knihovny (systém ARL a KOHA) a pověřených knihoven (systémy Tritius, Clavius, KpWin). Zde je kladen důraz především na maximální využití sdílení katalogizačních záznamů, což povede k redukci počtu chyb v jednotlivých záznamech či jejich duplicitě.

V roce 2022 bylo z finančních prostředků kraje nakoupeno celkem 12 009 knihovních jednotek. Průměrná cena knihy se neustále zvyšuje, což má za následek, že se každý rok nakupuje stále menší počet knihovních jednotek.

Knihy z výměnného fondu jsou určeny neprofesionálním i profesionálním obsluhovaným knihovnám.

Charakteristika činností:

Akvizice a zpracování

- a) centrální objednávka na základně požadavků krajské knihovny a pověřených knihoven (dále jen „PK“);
- b) kontrola dodaných knih podle dodacích listů a fyzického stavu, evidence v knihovních systémech krajské knihovny a PK (přírůstkový seznam), adjustace a technické vybavení;
- c) úhrada faktur (krajská knihovna);
- d) zpracování dodaných knih (katalogizace) v knihovních systémech krajské knihovny a PK;
- e) archivace přírůstkových seznamů v krajské knihovně.

Cirkulace a distribuce

- f) tvorba výměnných souborů určených do obsluhovaných knihoven podle požadavků těchto knihoven;
- g) distribuce výměnných souborů do obsluhovaných knihoven;
- h) návrat výměnných souborů;
- i) cirkulace, evidence pohybu výměnného fondu.

Správa výměnného fondu

- j) uložení a ochrana fondu ve skladech KKC a PK;
- k) návrhy na vyřazení dokumentů z výměnného fondu – zastaralé, multiplikáty, opotřebované nebo poškozené dokumenty (dle § 17 knihovního zákona);
- l) při správě VF bude přihlíženo ke [Standardu pro dobrý knihovní fond](#);
- m) vyřazování bude probíhat kontinuálně, dle uvážení odpovědných zaměstnanců;

n) revize výměnného fondu určeného obsluhovaným knihovnám.

5.1.5. Pomoc při revizi a aktualizaci kmenového knihovního fondu obsluhovaných knihoven

Cíl: zajištění pomoci při revizi a aktualizaci knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách ve Středočeském kraji

Charakteristika činností:

- a) metodická pomoc při revizi knihovního fondu obsluhované knihovny dle platné legislativy (§ 16 knihovního zákona, vyhláška č. 88/2002 Sb.) – zejména pomoc při zahájení a ukončení revize, dohledávkách, opravách a zpracování protokolu z revize;
- b) metodická pomoc při aktualizaci knihovního fondu – tvorba akviziční strategie, posouzení vyřazovaných dokumentů apod.

5.1.6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)

Cíl: zajištění kvalitní akvizice a zpracování knihovních fondů obsluhovaných knihoven, motivovat provozovatele ke zvyšování objemu doplňování vlastních knihovních fondů.

Pozn.: s ohledem na centrální tvorbu výměnného fondu tato služba nezahrnuje akvizici dokumentů do výměnného fondu z finančních prostředků provozovatelů obsluhovaných knihoven (viz zdůvodnění v bodě 2.3).

Charakteristika činností:

- a) akvizice dokumentů do knihovního fondu obsluhovaných knihoven – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny, na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou a z finančních prostředků na nákup dokumentů poskytnutých provozovatelem obsluhované knihovny;
- b) zpracování dokumentů pořízených do knihovního fondu obsluhovaných knihoven – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny, na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou a za finančního příspěví provozovatele obsluhované knihovny;
- c) zprostředkování digitalizace regionálních dokumentů, vzácných sbírek, kronik apod. z fondů obsluhovaných knihoven; digitalizace probíhá v digitalizačním pracovišti SVK v Kladně.

5.1.7. Automatizace knihovních procesů

Cíl: optimální využití automatizovaných knihovních systémů v obsluhovaných knihovnách ve Středočeském kraji, zvýšení racionalizace jejich služeb.

Charakteristika činností:

- a) pomoc s automatizací knihovních procesů, zejména formou zpřístupnění katalogu obsluhované knihovny prostřednictvím regionálního knihovního systému (Tritius REKS, KOHA aj.) – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny a na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou;
- b) podpora regionálních knihovních automatizovaných systémů;
- c) snaha o výrazné zvýšení počtu obecních knihoven zapojených do regionálních automatizovaných knihovních systémů:

6. Financování regionálních funkcí

6.1. Náklady poskytovaných služeb

Předpokládané náklady na zajištění výkonu regionálních funkcí vycházejí ze struktury a rozsahu činností uvedených v kapitole 5 Předmět činnosti. Jedním z hlavních cílů regionálních funkcí je vyrovnávat rozdíly v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi velkými městy a malými obcemi, ale také mezi různými místy v České republice. Tato koncepce vychází z koncepce předchozí v základním pojetí finančního zajištění výkonu RF. Proto předpokládá, že zde bude i nadále pokračovat pozitivní trend, při němž rozsahu činností zajišťujících výkon RF budou odpovídat i vynaložené náklady ve Středočeském kraji, které budou srovnatelné s regionálními funkcemi v ostatních krajích České republiky. V případě nákladů jsme dosáhli jistých úspor díky centralizaci, která je ve Středočeském kraji vyšší než jinde (centrální tvorba výměnného fondu, velké regiony) a která umožňuje efektivní využití prostředků při zajištění srovnatelné kvality služeb. Vývoj přidělených dotací za období 2006–2022 viz příloha č. 2.

6.1.1. Nákup dokumentů do výměnného fondu

V roce 2022 byl příspěvek na nákup dokumentů do výměnného fondu stejný jako v roce 2021, tj. **2 950 000 Kč**, za něž bylo pořízeno **12 009 knihovních jednotek**, průměrná cena knihy zakoupené do výměnného fondu v roce 2022 byla 244 Kč. **S ohledem na nárůst ceny knih** (od r. 2020 do r. 2022 se cena 1 knihovní jednotky zvýšila o 8 %, další nárůst trh zaznamenal počátkem roku 2023, kdy se do cen titulů naplno promítla inflace roku 2022) **se počet knihovních jednotek zakoupených do výměnného fondu každoročně snižuje** – např. v roce 2021 bylo pořízeno 12 703 knihovních jednotek.

6.1.2. Mzdové náklady

Skutečný rozsah a kvalita poskytovaných služeb je závislý na počtu úvazků knihovníků, kteří tyto služby bezprostředně zajišťují. V roce 2021 zajišťovalo výkon regionálních funkcí v celé České republice **223,6 pracovníků**, celkem bylo obsluhováno **5 900 knihoven**, tedy cca **26 knihoven** na jeden pracovní úvazek. Ve Středočeském kraji s **22,24 pracovních úvazků** pro metodiky v roce 2022 vycházelo na jeden pracovní úvazek **35,8 knihoven**.

Stav zajištění RF v rámci ČR dle jednotlivých krajů

Kraj	Počet obsluhovaných knihoven (2021)	Úvazky pracovníků zajišťujících RF (2021)	Počet knihoven na jeden úvazek (2021)
Hlavní město Praha	40	2,5	16
Středočeský kraj	801	22,5	36
Jihočeský kraj	593	22,3	27

Kraj	Počet obsluhovaných knihoven (2021)	Úvazky pracovníků zajišťujících RF (2021)	Počet knihoven na jeden úvazek (2021)
Plzeňský kraj	487	14,2	34
Karlovarský kraj	116	7,6	15
Ústecký kraj	300	13,6	22
Liberecký kraj	211	11,5	18
Královéhradecký kraj	384	16,3	24
Pardubický kraj	421	8,1	52
Kraj Vysočina	605	17,0	36
Jihomoravský kraj	686	23,3	29
Zlínský kraj	384	17,2	22
Olomoucký kraj	473	20,2	23
Moravskoslezský kraj	399	27,3	15
Celkem	5 900	223,6	26

Navýšení počtu metodiků je důležité pro zkvalitnění stávajících služeb či při zavádění nových služeb, zejména v oblasti elektronických nástrojů. Také stoupá náročnost v některých oblastech působnosti RF, zejména při pomoci s aktualizací a revizí knihovního fondu.

Stav zajištění RF dle územního členění Středočeského kraje

Knihovna (počet obsluhovaných knihoven, 2022)	Počet obsluhovaných knihoven (2022)	Úvazky pracovníků zajišťujících RF (2022)	Počet knihoven na jeden úvazek	Mzdové náklady celkem 2022 (Kč)
Krajská – centrální funkce		4,4		2 453 151
Krajská – region Kladno (180)	180	4	45	1 672 632
Benešov (111)	111	2,75	40	1 260 788
Kutná Hora (202)	202	4,5	44	2 377 052
Mladá Boleslav (143)	143	3,09	46	1 975 122
Příbram (161)	161	3,5	46	1 871 888
Celkem	797	22,24	35,8	11 860 633

6.1.3. Ostatní náklady

Ostatní náklady zahrnují nájemné, náklady na pohonné hmoty, na obnovu výpočetní techniky, na kancelářský materiál a na služby. Jsou počítány v minimální výši cca 1 500 Kč na jednu obsluhovanou knihovnu, v případě centrální funkce se vychází z odhadu skutečných potřeb na rok 2022.

Knihovna (počet obsluhovaných knihoven)	Ostatní náklady (Kč)
Krajská – centrální funkce	111 849
Krajská – region Kladno (180)	214 368
Benešov (111)	396 412
Kutná Hora (202)	300 348
Mladá Boleslav (143)	102 478
Příbram (161)	217 112
Celkem	1 342 567

6.1.4. Projekt Bookstart – S knihou do života

S cílem zmenšit administrativní zátěž knihoven při zapojení do projektu Bookstart – S knížkou do života (viz kapitola 12) budou od roku 2024 v rámci rozpočtu Středočeského kraje alokovány finanční prostředky na nákup motivačních sad pro děti ve věku 0–3 roky a 3–6 let ve výši 250 tis. Kč. Sady na základě šetření předběžného zájmu provedeného SVK v Kladně vždy k 31. 1. daného roku objedná Středočeský kraj. Do zapojených knihoven pak budou motivační sady distribuovány na základě darovacích smluv uzavřených se zřizovateli knihoven.

Ze stejných důvodů bude SVK v Kladně zajišťovat centrální objednávky vzdělávacích akcí pro rodiče, konaných v zapojených knihovnách s tematikou rozvoje čtenářské gramotnosti a komplexního rozvoje dětí či budování rodinných vztahů. Tyto činnosti budou hrazeny prostřednictvím dohod o provedení práce a dohod o pracovní činnosti (ostatní osobní náklady), popřípadě též jako služby, a to v závislosti na právní subjektivitě poskytovatele vzdělávací akce. Celkový objem finančních prostředků na ostatní osobní náklady bude činit 200 tis. Kč, náklady na služby 50 tis. Kč.

Organizace	Druh nákladů	Celkem (Kč)
Krajská – Bookstart	Činnost lektorů – ostatní osobní náklady	200 000
Krajská – Bookstart	Služby lektorů	50 000

Středočeský kraj	Nákup motivačních sad	250 000
Celkem		500 000

6.1.5. Rekapitulace nákladů

Knihovna	Mzdové náklady (tis. Kč)	Nákup dokumentů/ Ostatní náklady (tis. Kč)	Náklady celkem (tis. Kč)
Krajská – dotace na dokumenty do výměnného fondu		2 950	2 950
Krajská – centrální funkce	2 453	112	2 565
Krajská – Bookstart (služby a činnost lektorů)	200	50	250
Krajská – region Kladno	1 673	214	1 887
Benešov	1 261	396	1 657
Kutná Hora	2 377	300	2 677
Mladá Boleslav	1 975	103	2 078
Příbram	1 872	217	2 089
Činnosti zajištěné na základě zvláštních smluv	0	0	0
Středočeský kraj – Bookstart (nákup motivačních sad)	0	250	250
Celkem	11 811	4 592	16 403

Náklady v celkové výši 16 403 200 Kč představují optimálnější variantu k zajištění základních činností souvisejících s výkonem regionálních funkcí ve Středočeském kraji (s výjimkou činností vykonávaných na základě zvláštních smluv – viz body 5.1.6 a 5.1.7), tak aby rozsah a kvalita těchto činností byly srovnatelné s obdobnými službami poskytovanými knihovnám v jiných krajích České republiky.

Úspornost této koncepce je zajištěna velkou mírou centralizací činností a eliminací režijních nákladů na minimum. Důraz je kladen na doplňování knihovního fondu a na práce související s poskytováním služeb obsluhovaným knihovnám, tedy na oblast materiálových a mzdových nákladů. Nejsou započítány náklady na obnovu služebních vozů, ani jiné investiční prostředky.

K posouzení nákladů výše lze použít srovnání se skutečnými náklady, které byly vynaloženy na výkon regionálních funkcí v České republice v roce 2021 (viz Výroční zpráva o plnění regionálních funkcí krajských knihoven na území ČR za rok 2021 dostupná na webu Národní knihovny ČR: https://ipk.nkp.cz/docs/rf_vyrocní-zpráva-o-rf_2021).

Ukazatel	Česká republika (skutečnost 2021)	Středočeský kraj 2022
Průměrná částka na 1 obyvatele (z 55 % nákladů)	7,85 Kč	6,57 Kč
Průměrná částka na 1 obsluhovanou knihovnu (ze 45 % nákladů)	11 659,68 Kč	9 036 Kč

Průměrná částka na 1 obyvatele je vypočítána z 55 % přidělených finančních prostředků a vztahuje se k počtu obyvatel po odečtu obyvatel krajských měst, průměrná částka na jednu obsluhovanou knihovnu je vypočtena ze 45 % přidělených finančních prostředků. Pro koncepci Středočeského kraje se vychází z nákladů za rok 2022, které činily **15 903 000 Kč** (55 % nákladů = 8 746 650 Kč, 45 % nákladů = 7 156 350 Kč), z počtu obyvatel Středočeského kraje bez města Kladna (1 398 838 - 68 436 = 1 330 402) a z počtu 792 obsluhovaných knihoven.

6.1.6. Investiční účelové prostředky

Investiční účelové prostředky byly poskytnuty na pořízení lehkých užitkových automobilů určených pro přepravu nákladu v kategorii N1, které budou sloužit pro zajištění výkonu RF pověřenými knihovnami v kraji. Tato potřeba pro roky 2023–2026 vychází ze skutečnosti, že v některých pověřených knihovnách dosluhují vozy nakoupené pro výkon RF s využitím dotace Středočeského kraje v roce 2006. Celková výše alokované částky činí 4 mil. Kč, dotace byly poskytnuty na základě veřejnoprávní smlouvy o poskytnutí investiční dotace z rozpočtu Středočeského kraje v roce 2023.

6.2. Dotace z rozpočtu Středočeského kraje

Finanční prostředky na uhrazení nákladů spojených s plněním regionálních funkcí jsou poskytovány formou příspěvku na provoz a dotací z rozpočtu Středočeského kraje:

- a) Příspěvek na provoz na nákup dokumentů do výměnného fondu;
- b) Příspěvek na provoz na výkon krajských regionálních funkcí (centrální funkce);
- c) Příspěvek na provoz na výkon regionálních funkcí regionu Kladno;
- d) Příspěvek na provoz na realizaci lektorských služeb a činností v projektu Bookstart – S knížkou do života;
- e) Příspěvek na provoz na vydávání časopisu Čtenář;
- f) Dotace na výkon regionálních funkcí ostatních regionů;
- g) Dotace Středočeského fondu kultury a obnovy památek, tematické zadání „Základní knihovny – vybavenost“.

- h) Investiční účelová individuální dotace na nákup lehkého užitkového automobilu určeného pro přepravu nákladu v kategorii N1.

Prostředky u činností uvedených pod písmeny a) až e) jsou poskytovány příspěvkem na provoz poskytovaným Středočeským krajem krajské knihovně. Dotace uvedené pod písmeny f) a h) jsou poskytovány na základě smlouvy mezi Středočeským krajem a příslušnou pověřenou knihovnou. Dotace uvedené pod písmenem g) jsou poskytovány na základě smlouvy mezi Středočeským krajem a příslušnou knihovnou.

Návrh na rozdělení celkové poskytnuté částky určené na realizaci regionálních funkcí předkládá SVK v Kladně a schvaluje jej Rada a Zastupitelstvo Středočeského kraje po předchozím projednání ve Výboru pro památkovou péči, kulturu a cestovní ruch, a to podle následujícího harmonogramu:

Činnost	Termín
Návrh na rozdělení celkové částky příspěvku na provoz krajské knihovny a na jednotlivé dotace pověřeným knihovnám pro následující kalendářní rok	říjen
Projednání celkové částky provozního příspěvku krajské knihovně, jednotlivé dotace pověřeným knihovnám a alokace Středočeského fondu kultury a obnovy památek, tematické zadání „Obecní knihovny“ Radou SK a Výborem pro památkovou péči, kulturu a cestovní ruch pro následující kalendářní rok,	říjen / listopad
Schválení provozního příspěvku krajské knihovně Zastupitelstvem SK pro následující kalendářní rok	listopad / prosinec
Schválení dotací pověřeným knihovnám Zastupitelstvem SK pro následující kalendářní rok	listopad / prosinec
Schválení Středočeského fondu kultury a obnovy památek Zastupitelstvem SK	listopad / prosinec
Smlouvy pro pověřené knihovny	prosinec
Zaslání první částky z dotací pověřeným knihovnám	leden
Podávání žádostí o podporu ze Středočeského fondu kultury a obnovy památek, tematické zadání „Základní knihovny-vybavenost“	leden
Předložení výkazu vydaných motivačních sad v projektu Bookstart a požadavky na podporu v následujícím roce	leden
Schválení dotací ze Středočeského fondu kultury a obnovy památek, tematické zadání „Základní knihovny – vybavenost“	březen/duben
Smlouvy Středočeského fondu kultury a podpory památek, tematické zadání „Základní knihovny – vybavenost“	květen–září
Vyúčtování poskytnutých dotací	dle smlouvy

6.3. Další zdroje financování

Obdobně jako předchozí koncepce, i tato koncepce nepočítá s využitím finančních prostředků od provozovatelů obsluhovaných knihoven na nákup dokumentů do výměnného fondu. Případná spoluúčast obcí by znamenala vznik dalších vlastnických vztahů k výměnnému fondu, což by přineslo komplikace jak při správě fondu, tak při jeho využívání (distribuci výměnných souborů), což by ve svém důsledku vedlo k dalšímu navýšení nákladů. Proto považujeme za výhodnější zachovat centrální, jednotnou tvorbu výměnného fondu. Tento výměnný fond bude i nadále ve výhradním vlastnictví Středočeského kraje, z jehož prostředků bude dotován.

7. Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF

Služby poskytované prostřednictvím výkonu regionálních funkcí z finančních prostředků Středočeského kraje jsou cíleny především na pomoc knihovnám v malých obcích. Snahou je motivovat provozovatele knihoven ke kvalitnímu zajištění činnosti knihoven. Obsluhovaná knihovna, která je příjemcem těchto služeb, je proto povinna splnit následující požadavky:

- je zřizována dle platné legislativy (evidována v Evidenci knihoven na Ministerstvu kultury ČR);
- je připojena k internetu, který je dostupný pro uživatele v otevírací době knihovny;
- zřizovatel knihovny nebo obsluhovaná knihovna každoročně vyplňuje statistický výkaz Roční výkaz o knihovně za rok..... KULT (MK) 12–01 podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě; výkaz předá prostřednictvím PK do KKC ke zpracování krajského statistického výkazu a rozboru činnosti;
- má zajištěn přístup k elektronické poště, kterou aktivně využívá v komunikaci s KKC i PK;
- má vlastní webovou stránku, pokud ne, jsou základní informace o knihovně (v doporučené podobě) uveřejněny na webových stránkách zřizovatelské obce;
- obec přijímající služby spojené s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu má na svých webových stránkách odkaz na stránku své pověřené knihovny;
- na webových stránkách knihovny je uvedeno, že knihovna je příjemcem podpory od Středočeského kraje poskytované formou regionálních funkcí; v případě, že knihovna svou webovou stránku nemá, je to uvedeno na stránkách zřizovatelské obce;
- obec přijímající služby spojené s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu umožní knihovníkovi absolvování kurzu Knihovnického minima v rámci odborného vzdělávání; účastníkovi bude dáno osvědčení o jeho absolvování; dále obec umožní účast na poradách pořádaných PK nebo KKC;
- vytvářet vhodné podmínky pro deponování výměnného souboru;
- obec dále spolupracuje s KKC a Středočeským krajem při hodnocení služeb spojených s výkonem regionálních funkcí.

Knihovnám nebo zřizovatelským obcím, které nesplní tyto podmínky, může být odmítnuto poskytování služeb formou regionálních funkcí.

Poskytování služeb formou regionálních funkcí může být obsluhovaným knihovnám odepřeno nebo omezeno i z dalších důvodů, mezi něž patří zejména:

- neochota knihovny nebo obce spolupracovat;
- neochota vyplňovat statistický výkaz;
- dlouhodobá neúčast na vzdělávacích akcích pořádaných KKC nebo PK;
- neochota či neschopnost komunikovat s KKC a PK;
- nedostatečná otevírací doba;

- nedostatečná evidence a nepředání výkazu vydaných čtenářských sad v projektu Bookstart;
- nedostatečný počet čtenářů nebo výpůjček.

Omezení služeb z výše uvedených důvodů se může týkat snížení počtu knih ve výměnných souborech, delší periodicity v dodávání výměnných souborů, pozastavení distribuce lektorských služeb a čtenářských sad v projektu Bookstart; nebo omezení metodických cest a konzultací. Zásadou je vždy, aby poskytování služeb bylo efektivní z hlediska pracnosti, využití knihovního fondu a poskytnutých finančních prostředků. Rozhodnutí o případném omezení služeb přísluší krajské knihovně na základě podkladů z pověřené knihovny. Rozhodčí postavení zastává Středočeský kraj.

KKC a PK budou poskytovanými službami formou regionálních funkcí preferovat knihovny, které aktivně rozvíjejí svou knihovnickou či komunitní činnost, kterou propagují i na svých webových stránkách nebo na stránkách obce.

8. Kontrola a hodnocení

Cílem kontrolních a hodnotících opatření je prokázat, že výkon regionálních funkcí je efektivní a přínosný pro veřejné knihovnické a informační služby ve Středočeském kraji a že jsou plněny cíle této koncepce. Vyhodnocení zjištěné situace slouží jako podklad dalšího směřování služeb nabízených v rámci výkonu regionálních funkcí, případně pro jejich zkvalitnění a posílení.

8.1. Kontrola

8.1.1. Věcná

Krajská knihovna kontroluje kvalitu, rozsah a efektivitu poskytovaných služeb ve všech regionech Středočeského kraje. Kontrolu provádí na základě vlastních zjištění a z podkladů zpracovaných v PK.

Pověřené knihovny kontrolují využívání služeb poskytovaných v rámci regionálních funkcí v obsluhovaných knihovnách a plnění podmínek pro poskytování služeb ze strany obsluhovaných knihoven. O případných nedostacích informují KKC.

8.1.2. Finanční

Finanční kontrola navazuje na věcnou a jejím cílem je především zjistit, zda dochází k efektivnímu využívání přidělených finančních prostředků.

8.2. Hodnocení

Krajská knihovna (KKC) zpracovává za každý rok Výroční zprávu o výkonu regionálních funkcí ve Středočeském kraji. Zpráva obsahuje hodnocení všech činností prováděných v rámci výkonu regionálních funkcí. Ukazatele umožňují srovnání výkonu regionálních funkcí ve Středočeském kraji s výkonem regionálních funkcí v ostatních krajích České republiky.

Výroční zpráva je předávána Odboru kultury a památkové péče Krajského úřadu Středočeského kraje a je vystavena na webových stránkách krajské knihovny. Současně je poskytováno stručné zhodnocení výkonu regionálních funkcí a přehled statistických ukazatelů za příslušný rok Národní knihovně ČR pro vytvoření souhrnné výroční zprávy a srovnávacích ukazatelů za celou Českou republiku.

Hodnocení výkonu regionálních funkcí na základě údajů z výroční zprávy a statistických údajů provádí vedení krajské knihovny a Odbor kultury a památkové péče Krajského úřadu Středočeského kraje. Výsledky jsou podkladem pro další vývoj regionálních funkcí knihoven Středočeského kraje, případně pro aktualizaci koncepce.

9. Středočeský Kramerius

Od roku 2011 je vyhlašována soutěž Středočeský Kramerius o nejlepší neprofesionální knihovníky Středočeského kraje, při níž je z každého regionu obsluhovaného v rámci plnění regionálních funkcí oceněna jedna knihovna. Soutěž se řídí následujícími zásadami:

- každý rok je oceněna jedna knihovna z každého regionu;
- návrhy předkládají pověřené knihovny a KKC;
- návrhy se následně projednají a schvalují ve SVK v Kladně;
- finanční částka určená na realizaci soutěže je součástí rozpočtu SVK;
- výsledky jsou vyhlášeny v říjnu během Týdnu knihoven;
- součástí ocenění je diplom a odměna;
- záměrem je motivovat knihovníky neprofesionálních knihoven k aktivní knihovnické činnosti a vyjádřit ocenění jejich práce;
- mezi hodnotící kritéria patří zejména: aktivní přístup ke knihovnické práci, dobrá spolupráce s KKC, PK i zřizovatelskou obcí, zájem a podpora obce k činnosti knihovny, snaha po vytvoření společenského/komunitního centra z místní knihovny, začlenění knihovny jako dobře fungující součásti obecní kultury, vzhled knihovny, bezbariérovost, dostatečný počet otevíracích hodin pro veřejnost, odbornost knihovníka, pořádání akcí pro veřejnost nebo školy a jejich počet, vlastní odborné sebevzdělávání, vlastní aktualizované www stránky, počet registrovaných uživatelů, návštěvníků, aktuálnost knihovní fondu aj., vše ve spjitosti a v návaznosti na hodnotící kritéria standardu VKIS.

Harmonogram zajištění soutěže

Činnost	Kdo	Termín
nominace	KKC a PK	březen-červenec
výběr	SVK v Kladně	srpen
schválení	SVK v Kladně	srpen-září
vyhlášení a ocenění	zástupci Středočeského kraje, krajské a pověřených knihoven (zpravidla v krajské knihovně)	říjen (během Týdne knihoven)

10. Středočeský MARK

Od roku 2023 je souběžně s oceněním Středočeský Kramerius předávána také cena Středočeský MARK, kterou uděluje Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) ve spolupráci se Středočeským krajem. Ocenění navazuje na celostátní cenu MARK, udělovanou organizací SKIP ve spolupráci s Ministerstvem kultury od roku 2010. Cena MARK je určena mladým knihovníkům do 35 let, zaměření vychází z významu zkratky (MARK = mladý/mladá, moudrý/moudrá; aktivní, atraktivní; rozkvétající, rozumný/rozumná; knihovník/knihovnice). Středočeský MARK je udělován jednomu knihovníkovi působícímu v některé z knihoven ve Středočeském kraji.

11. Časopis Čtenář

Časopis Čtenář je nejstarším celostátním kontinuálně vycházejícím knihovnickým periodikem v České republice; vychází od roku 1949. Přispívá k výměně zkušeností a inspiruje knihovny různých typů a velikostí v rámci celé České republiky. Je publikační platformou pro prezentaci pracovníků knihoven různých typů před odbornou veřejností a součástí soustavného vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ČR ve vazbě na základní koncepční materiály rozvoje této profesní oblasti.

Od 1. 5. 2019 je celostátní časopis Čtenář včleněn do systému regionálních funkcí, resp. do oddělení Krajské knihovnické centrum. V rámci tohoto oddělení bude jeho financování vyčleněno jako samostatná účetní jednotka pro sledování jeho nákladů. Včlenění časopisu neohrozí financování ostatních činností v rámci výkonu regionálních funkcí.

Výrobu a distribuci časopisu financuje SVK v Kladně, stejně tak personální zajištění. Částečně jsou provozní náklady hrazeny z prostředků Ministerstva kultury formou grantového programu Knihovna 21. století.

12. Bookstart – S knížkou do života

Projekt Bookstart, jež v českém prostředí nese podtitul S knížkou do života, je mezinárodní iniciativou, do níž se zapojují všechny typy knihoven v daném územním celku, aby plnily jednu z nejdůležitějších, ale v dnešní době zatím velice málo rozšířených funkcí – knihovny v jeho rámci usilují o to, aby zapojily aktivní rodiče a seznamovaly společně s rodiči ty nejmenší čtenáře s knihou a nepřeberným množstvím příběhů (a informací) v ní. Projekt je realizován Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP ČR) a koordinován Knihovnou města Hradce Králové. Projekt se soustřeďuje na rozvoj dítěte v rodině od jeho narození až do šesti let, a kromě budování čtenářských návyků již od raného dětství projekt zároveň plní funkci komunitní a prorodinnou. Více informací: <https://www.skizkoudozivota.cz/>. Pro účast v projektu nerozhoduje typ knihovny z hlediska výkonu regionálních funkcí, ale podmínkou je její institucionální členství ve SKIP ČR (dále jen „zapojená knihovna“).

Projekt Bookstart byl v letech 2022–2023 podporován v rámci tematického zadání Programu pro poskytování dotací na podporu základních knihoven ze Středočeského fondu kultury a obnovy památek, přičemž hlavní překážkou pro čerpání alokovaného finančního objemu na dotace byla zejména velká administrativní zátěž malých organizací v poměru k relativně nízké částce potřebné na zajištění projektu v daném roce (průměrná výše dotace činila 11 686 Kč).

	2022		2023		Celkem	
	v Kč	počet dotací	v Kč	počet dotací	v Kč	počet dotací
alokace	400 000,00 Kč		400 000,00 Kč		800 000,00 Kč	
dotace	137 232,00 Kč	13	178 300,00 Kč	14	315 532,00 Kč	27

Záměrem aktualizace č. 2 Koncepte regionálních funkcí knihoven je realizovat centrální nákup motivačních setů pro rodiče s dětmi ve věku 0–3 roky a 3–6 let Středočeským krajem a zajistit jejich distribuci do zapojených knihoven na základě darovacích smluv. Zapojené knihovny budou při příjmu a dalším rozdělování motivačních setů cílové skupině vázány pravidly a termíny celorepublikového projektu Bookstart.

Součástí podpory bude také možnost centrální distribuce výkonu externích lektorských činností a služeb, určených pro realizaci speciálních vzdělávacích akcí pro rodiče nebo rodiče s dětmi, a to v různých oblastech týkajících se komplexního rozvoje dětí a budování rodinných vztahů nebo čtenářských dovedností. Tuto službu bude pro zapojené knihovny zajišťovat SVK v Kladně, která bude vzhledem ke své krajské funkci též celou funkčnost zapojení knihoven Středočeského kraje do projektu Bookstart koordinovat a monitorovat, včetně sestavení ročního výkazu činností realizovaných v rámci území.

Příloha č. 1: SWOT analýza současného stavu

Silné stránky

- Hustá síť veřejných knihoven
- Obecní knihovna je v řadě obcí jedinou kulturní institucí
- Pevné zakotvení regionálních funkcí (RF) v právních předpisech, standardech a koncepčních materiálech
- Intenzivní spolupráce krajské a pověřených knihoven
- Institucionální podpora RF
- Efektivní systém jedné krajské a čtyř pověřených knihoven
- Centrální tvorba výměnného fondu
- Funkční systém vzdělávání knihovníků
- Dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb většině občanů SK
- Využívání informačních technologií při poskytování knihovnických služeb
- Knihovna jako prostor pro všechny občany
- Dobře fungující metodická pomoc knihovnám

Slabé stránky

- Velké regiony spravované pověřenými knihovnami
- Velký počet knihoven ve Středočeském kraji
- Velký počet obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou knihovnu a na jednoho metodika
- Obtížné jednání se zastupiteli obcí s nejasným výsledkem
- Poddimenzované financování většiny obecních knihoven
- Časté nevyhovující umístění a vnitřní i technické vybavení knihoven
- Omezená a nedostačující provozní doba malých knihoven
- Nedostatečná obnova knižního fondu obecních knihoven
- Ne všechny obecní knihovny mají své webové stránky
- Nedostatečná prezentace knihoven, zejména na webových stránkách
- Nižší účast knihovníků menších knihoven na vzdělávacích akcích
- Omezená nabídka online služeb a digitálních služeb v obecních knihovnách
- Malé využití potenciálu knihoven jako komunitního místa
- Malá motivace knihovníků k výkonu činnosti

Příležitosti

- Pozitivní přístup Rady kraje, zastupitelů a Výboru pro památkovou péči, kulturu a cestovní ruch k problematice RF
- Propagace RF
- Komunikace a spolupráce
- Nabídka možností celoživotního vzdělávání knihovníků
- Možnosti grantové podpory
- Zlepšování prostorových podmínek i technického vybavení knihoven
- Pokrytí stávajících i nových potřeb uživatelů
- Rozvoj knihoven jako míst neformálního vzdělávání
- Působení knihoven jako přirozených společenských a komunitních center obcí, míst setkávání s nabídkou vzdělávacích a volnočasových aktivit
- Možnosti využívání dobrovolníků
- Využívání dotačních programů pro knihovny
- Rozšíření automatizace neprofesionálních knihoven
- Podpora rozšiřování moderních webových stránek knihoven
- Nabídka online služeb v knihovnách
- Využívání nových technologií pro knihovnické i komunitní činnosti, včetně vzdělávání
- Podpora čtenářské či mediální gramotnosti
- Zajištění dostupnosti elektronických informačních zdrojů a rozšiřování jejich nabídky
- Rozšíření nabídky e-knih
- Zpřístupnění digitálních děl nedostupných na trhu široké veřejnosti – využití možnosti Národní digitální knihovny
- Podpora digitalizace regionálních dokumentů uložených v paměťových institucích Středočeského kraje
- Zapojení knihoven do portálu knihovny.cz
- Spolupráce s místní samosprávou a obecními spolky
- Podpora spolupráce veřejných knihoven a škol

Hrozby

- Ekonomická recese, energetická krize
- Nedostatečné finanční pokrytí výkonu regionálních funkcí

- Nedostatečná obnova, zastarávání výměnného fondu
- Nedostatek mzdových prostředků na poskytování služeb může komplikovat zajištění kvalifikovaných pracovníků způsobilých poskytovat moderní knihovnické a informační služby
- Snížení kvality všech služeb v rámci výkonu RF
- Nedostatečné využívání online služeb knihovnami, jejich malá nabídka
- Zastarávání technického vybavení knihoven
- Neochota části knihovníků se vzdělávat, měnit zaběhnuté stereotypy, přizpůsobovat se měnícím se nárokům
- Pokles zájmu o služby knihoven ze strany uživatelů, potenciálních uživatelů
- Konkurence komerčních poskytovatelů informačních služeb
- Nezájem zřizovatelů a lokálních politiků o knihovny
- Snahy po zpolitizování knihoven a ztráta jejich demokratického a apolitického charakteru

Příloha č. 2: Dotace na RF 2006–2022

Přehled provozních dotací na zajištění regionálních funkcí v letech 2006-2022 (v tis. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dotace pro pověřené knihovny	6 110	6 110	6 110	6 110	5 200	5 000	5 000	5 436	5 620	5 771	6 091	7 454	8 335	8 544	9 804	10 179	10 388
Provozní příspěvek pro centrální funkci	3 274	3 274	2 956	2 973	2 000	2 000	2 500	1 564	1 750	1 799	2 009	2 362	2 565	2 565	2 565	2 565	2 565
Provozní příspěvek na výměnný fond	6 448	6 448	6 448	6 448	1 000	0	0	3 000	2 630	2 630	2 630	2 800	2 800	2 900	2 981	2 950	2 950
Dotační program pro obce	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	1 409	2 426	0	1 130	878	900	891	1 500	1 000	1 000	1 525	2 000
Bonus pro pověřené knihovny	528	528	528	528	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Provozní příspěvek na časopis Čtenář	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 473	1 541	1 604	1 020
Dotace MK ČR na časopis Čtenář	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	250	250	350	350
CELKEM	19 860	19 860	19 542	19 559	11 700	8 409	9 926	10 000	11 130	11 078	11 630	13 507	13 507	16 732	18 141	19 173	19 273

Přehled provozních dotací na zajištění regionálních funkcí v letech 2006-2022

